Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Sjukhusenheten
Gunilla Berg

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2026-03-04

HSN 2025-0867

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Svar på skrivelse från Tobias Karlsson (SD) om direktupphandling av verksamheten kulturdoula

Ärendebeskrivning

I en skrivelse till hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår Tobias Karlsson (SD) att resurser i första hand ska gå till att stärka den ordinarie mödra- och förlossningsvården och Min Barnmorska framför en fortsatt satsning på kulturdoulaverksamhet.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Skrivelse från Tobias Karlsson (SD)

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Skrivelsen från Tobias Karlsson (SD) om direktupphandling av verksamheten kulturdoula anses besvarad.

Förvaltningens motivering till förslaget

I en skrivelse till hälso- och sjukvårdsnämnden skriver Tobias Karlsson (SD) att Sverigedemokraterna är skeptiska till den fortsatta satsningen på kulturdoulaverksamhet och ställer frågan om statsbidraget för kvinnohälsa är öronmärkta för denna typ av insats. Sverigedemokraternas grundläggande uppfattning är att resurser i första hand ska gå till att stärka den ordinarie mödra- och förlossningsvården.

Bakgrund
Hälso- och sjukvårdslagen säger att vård ska ges på lika villkor i befolkningen samt att vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och regeringen har sedan 2015 ingått överenskommelser om att satsa på en förbättrad förlossningsvård och insatser för kvinnors hälsa.

Under 2016 genomförde Socialstyrelsen en fördjupad analys av förlossningsvården. Fokus var att analysera hur olika utfall varierar beroende på socioekonomiska faktorer och etnisk tillhörighet. I Socialstyrelsens rapport *Socioekonomiska faktorers påverkan på kvinnors och barns hälsa efter förlossning (2016)*, framgår att det finns skillnader. Kvinnor födda i Afrika söder om Sahara tycks vara en grupp som är konsekvent överrepresenterad i de analyserade utfallen och tillstånden. I viss mån gäller det även kvinnor födda i Mellanöstern, kvinnor med enbart grundskola som högsta erhållna utbildning och kvinnor som söker asyl. För samtliga utfall och tillstånd som studerades – till exempel olika graviditetskomplikationer, akut kejsarsnitt, perinatal död, låg Apgarpoäng, bristningar efter förlossningen – så visar resultaten att kvinnor födda i Afrika söder om Sahara har ett sämre utfall än andra grupper, även efter att justering gjorts för maternella- och övriga socioekonomiska faktorer.

SKR definierade i ett antal överenskommelser fokusområden för statsbidraget om kvinnohälsa. Ett område som lyftes fram var att identifiera och nå patientgrupper i socioekonomiskt utsatta områden, exempelvis uppsökande verksamhet och alternativa organisatoriska modeller. Detta för att identifiera grupper som av olika skäl inte själva söker sig till hälso- och sjukvården trots att vårdbehov finns.

Regionens kulturdoulaverksamhet startade genom ett initiativ från en grupp barnmorskor i Södertälje hösten 2017. Verksamheten startade som ett projekt finansierat av statsbidrag för ökad tillgänglighet och jämlikhet i förlossningsvården och förstärkta insatser för kvinnors hälsa. Den ideella föreningen Mira organiserar och driver verksamheten.

Uppdraget för kulturdoulaverksamheten är att öka möjligheten till jämlik vård i samband med graviditet och födande genom att fungera som stöd och länk mellan nyanlända eller icke svensktalande, socioekonomiskt utsatta kvinnor och vårdpersonal.

I september 2025 kom Socialstyrelsens nationella plan för graviditet, förlossning och tiden efter. I planen lyfts tre fokusområden varav område ett är ”*en säker, sammanhållen, personcentrerad, tillgänglig och jämlik vård under graviditet, förlossning och tiden efter*”.

Ett fokusområde i den nationella planen är att förlossningsvården ska vara trygg och säker för alla födande. Socialstyrelsen lyfter fram kulturdoulor som ett bra stöd inför och under förlossningen för att förbättra förberedelse, delaktighet och trygghet hos den gravida och födande.

Övervägande
Statsbidragen för kvinnohälsa har under åren haft lite olika inriktning och utformning men de övergripande fem strategierna har varit samma under alla år.

1. Involvera kvinnor och deras familjer
2. Anpassa vården och insatser efter kvinnans och familjens behov
3. Utveckla en sammanhållen vårdkedja
4. Utveckla arbetssätten i vården
5. Utveckla kunskapsstyrningen

Utifrån detta har förvaltningen bedömt att kulturdoulaverksamhet i hög grad har varit en relevant verksamhet att fördela medel till.
Förvaltningen har på årsbasis gått igenom statsbidragets inriktning och presenterat förslag på fördelning av medel mellan olika verksamheter till hälso- och sjukvårdsnämnden. För 2025 beslutades fördelningen på hälso- och sjukvårdsnämndens möte i maj (HSN 2024-1051)

Kulturdoulaverksamheten har drygt 800 enskilda uppdrag per år, och har förnärvarande möjlighet att stödja kvinnor på 27 olika språk. Efterfrågan är större än tillgången. Professionen har inom ramen för såväl förlossningskliniker som barnmorskemottagningar angivit att verksamheten är nödvändig och behövs. Enkätundersökningar hos personal visar att över 80 procent av samtliga yrkeskategorier uppskattar kulturdoulans bidrag som mycket värdefullt i sin personliga arbetssituation.

På hälso- och sjukvårdsnämndens möte i juni beslutade nämnden att förvaltningen skulle bereda en inkommen skrivelse av Talla Alkurdi (S), Christine Lorne (C), Sandra Ivanovic Rubin (MP), Jonas Lindberg (V) och Amelie Tarschys Ingre (L) om att säkra verksamheten Kulturdoula (HSN 2025-0490). Skrivelsen omfattade två beslutspunkter: teckna ett direktavtal med Mira för att fortsatt bedriva verksamheten kulturdoula samt utreda hur verksamheten kan permanentas. Förvaltningen har därefter beslutat om att direktupphandla verksamheten kulturdoula från föreningen Mira och arbetar med frågan om hur verksamheten kan permanentas.

Under samma nämndmöte i mars 2026 kommer förvaltningen att föreslå nämnden hur fördelningen av statsbidrag för kvinnohälsa ska nyttjas under 2026, där en del föreslås användas till Kulturdoula.

Anders Ahlsson
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Eva Bring
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Akten

Godkänd av Anders Ahlsson, 2026-03-04